

KORTEMARK IN DE EERSTE WERELDOORLOG

Kortemark-Zarren in de oorlogsjaren

Handzame, Kortemark, Werken en Zarren kwamen achter de frontlijn in het Duits bezette gebied te liggen. Drie jaar lang moesten de burgers, die in de begindagen van de oorlog het hazenpad niet hadden gekozen, samenleven met de vijand. Een lange periode van angst, nieuwe wetten en opeisingen was aangebroken. Heel wat militaire infrastructuur verscheen en de Duitsers gebruikten de omgeving van Kortemark als opslagplaats, kantonnement, vliegveld, oefenterrein, ... De laatste uitvalsbasis voor het front. Vanaf de tweede helft van de oorlog werd de regio alsmaar vaker onder vuur genomen door de geallieerden, wat vanaf de zomer van 1917 tot een volledige evacuatie van de streek leidde. Toen vanaf eind september 1918 het eindoffensief door de dorpen raasde bleven Kortemark en zijn dorpen grotendeels vernield achter.

Zie nr. 20 © WESTHOEK 'Verbeeldt'

WO I-fietsroute - locaties in Kortemark

(kaart p. 22-23)

Start- en eindpunt: Landschapsbelevingscentrum Handzamevallei (Vladslostraat 9, Werken)

- 1 In café Sint-Antonius en bij het Landschapsbelevingscentrum De Handzamevallei kunnen we enkele getuigenissen lezen van Werkenaar Arseen Vanthournout.
- 2 In de onder water gezette broeken was een aanlegplaats voor kleine bootjes om gewonden uit Diksmuide naar de hulppost in Zarren te brengen. Er lag ook een smalspoor tussen Zarren en Werken om goederen gemakkelijk tot aan het pionierspark Werken en Wynendalebos te brengen.
- 3 Zarren was een dorp waar de soldaten kwamen uitrusten, ontspannen en verzorgd werden. De stationsomgeving van Zarren vormde tijdens WO I een zogenaamd 'Pionierspark', een belangrijk spoorwegknooppunt en logistiek centrum voor toevoer van goederen en wapens naar en afvoer van gewonden van het front. Duitsers staken er Picques molen in brand, omdat ze dachten dat de molenaar die molen als signaalpost gebruikte.
- 4 De watertoren die nu ingebouwd is in de woning in de Spoorwegstraat 3 werd in 1916 door de Duitse bezetter gebouwd om de Duitse stoomlocomotieven van ketelwater te voorzien. Het is de enige bekende Duitse watertoren in Vlaanderen uit WO I.
- 5 Aan de kerk van Zarren staat het herdenkingsmonument voor de slachtoffers van WO I en WO II. Op de markt was er tijdens WO I een Duitse cinema. In een hoek van het kerkhof was er een Duitse begraafplaats.
- 6 Felicien Vanhove hield een dagboek bij tijdens WO I (lees enkele fragmenten hier uit in café Sint-Elooi op de hoek van de Stadenstraat). Hij woonde hier even verderop in de Esenstraat.

Om strategische redenen werd de kerktoeren van Handzame opgeblazen door de Duitse troepen in de nacht van 21 en 22 juni 1918
©WESTHOEK 'Verbeeldt'

- 7 In de Molenstraat bij de Zarrenbeek zijn nog resten zichtbaar van de omheining van het krijgsgevangenenkamp dat hier lag.
- 8 De Couchezmolen met zijn stoommachine hadden de Duitsers omgebouwd tot een elektriciteitscentrale. Russische krijgsgevangenen werden er tewerkgesteld.
- 9 Twee bunkers in de Terrestdreef maakten deel uit van een Duitse gevechts- en oefenstand. Er was ook een groot munitiedepot in de buurt.
- 10 Ook in Handzame werd er nabij de spoorweg een zogenaamd Duits 'pionierskamp' ingericht, met diverse logistieke diensten (voeding, munitie, verzorging van gewonden, ...).
- 11 Het klooster van Handzame naast de school deed dienst als officiersverblijf.
- 12 Lees meer over de familie Vandenberghe en de geschiedenis van de sigarenfabriek in het bezoekerscentrum Tabakfabriek n°253, Kronevoorstraat 21. Open elke woe, zat en zon 14-17u. Gratis toegang. In de gevel was vroeger een nis met mariabeeld ingebouwd ter nagedachtenis van de zeven slachtoffers die stierven onder het puin van

de fabriek bij een grote beschieting van Handzame op 30 juli 1917 door de Belgische artillerie.

- 13 In de kerk van Handzame hangen 3 luchters ter herinnering aan Frederick Kretz. Hij was reserveluitenant bij het 13de linieregiment en kwam om op 14 oktober 1918 bij Handzame, toen hij een kogel door de borst kreeg. Zijn ouders schonken na de oorlog deze koperen kroonluchters aan de kerk van Handzame, als piëteitsvol aandenken.
- 14 & 15 Op het Handzameplein herinneren het oorlogsdenken en de gedenkplaat, aan het 20ste Linieregiment dat op 29-30 september 1918 de gemeente bevrijdde. Lees een getuigenis van Maurits Taeckens uit Handzame (12 jaar in 1915) in café 't Schaek-Handzameplein 28).
- 16 In de Handzame Nieuwstraat nr. 9 staat er een noodwoning, zoals er na de oorlog vele werden gebouwd, met buitenlandse steun. De woning is een beschermd monument.
- 17 Getuigenis vluchtelingenkind Rachel Lins (lees meer in restaurant-café Nele op het Stationsplein).
- 18 Na 4 jaar bezetting door de Duitsers, op 14 oktober 1918, kon het 10de Linieregiment Kortemark omsingelen en definitief heroveren, met de hulp van het 8/18de Linieregiment en het 4de artillerie.
- 19 Het oorlogsmonument aan de kerk van Kortemark herdenkt de Kortemarkse militaire en burgerlijke slachtoffers van WO I en WO II.
- 20 In maart 1918 verbleef de hoogste Duitse legerleiding, keizer Wilhelm II, in het huis van dokter Rene Jaecques in de Handzamestraat nr 4. De Ortskommandantur was er gevestigd; de leiding trok na één overnachting verder naar het front.
- 21 De Koutermolen werd door de Duitsers gebruikt als munitiedepot en uitkijkpost.

LEGENDE

- Museum
- Café/restaurant
- Fietsinrijpunt
- Parking
- locatie
- fietsroute
- picknicktafel
- Informatiepunt
- Fietsherstel
- Gevaarlijke overstek
- Provinciedomein
- Bezoekerscentrum
- Archeologische site

